

DOC. INŻ. STANISŁAW DMOCHOWSKI
1906-1998†

Stanisław Dmochowski urodził się dnia 14 grudnia 1906 roku w Małych Sedelnikach w powiecie wołkowyskim. W roku 1910 rodzina Dmochowskich przeniosła się do Konstantinowa pod Łodzią. W roku 1925 St. Dmochowski ukończył Miejską Szkołę Handlową w Łodzi, a w roku 1928 Gimnazjum Męskie Zgromadzenia Kupców miast Łodzi. W roku 1928 rozpoczął studia na Wydziale Geodezyjnym Politechniki Warszawskiej, które ukończył w kwietniu 1933 roku. W maju 1933 rozpoczął pracę w Wydziale Aerofotogrametrycznym Polskich Linii Lotniczych „LOT”. Założycielem i kierownikiem Działu Aerofotogrametrycznego

był prof. Marian Brunon Piasecki. W roku 1936 inż. Dmochowski został powołany na kierownika Referatu Opracowań Stereoskopowych. Za pracę na tym stanowisku otrzymał Srebrny Krzyż Zasługi. W roku 1934 ukazuje się drukiem publikacja inż. Dmochowskiego pt.: „Wykorzystanie stereokomparatora do zdjęć lotniczych”. W 1938 roku wydaje drukiem pracę pt.: „Plany rysunkowe wykonane na autografie w Fotolocie”.

Wybuch drugiej wojny światowej przerywa działalność inż. Dmochowskiego na niwie fotogrametrycznej. W początkowym okresie wojny St. Dmochowski pracował jako robotnik przy rozbiórce domów zniszczonych w czasie działań wojennych, a następnie jako elektryk po ukończeniu specjalnego kursu zorganizowanego przez YMCA. Od kwietnia 1941 roku do sierpnia 1944 inż. Dmochowski pracował w Urzędzie Ziemskim w Warszawie w charakterze inżyniera mierniczego przy pracach scaleniowych. Na początku 1944 wstąpił w szeregi Armii Krajowej. Po upadku powstania warszawskiego w trakcie ewakuacji do Niemiec ucieka z transportu kolejowego i po kilkumiesięcznej tułaczce w lutym 1945 roku powraca do Warszawy. Natychmiast zgłasza się - do organizowanego przez prof. Jana Piotrowskiego - Głównego Urzędu Pomiarów Kraju. Prof. Piotrowski powierza Mu stanowisko Dyrektora Biura Fotogrametrycznego i na tym stanowisku pozostaje do maja 1949 roku. Od czerwca do grudnia 1949 roku pełni funkcję zastępcy dyrektora Biura Fotogrametrycznego i jednocześnie jest naczelnikiem Wydziału w tymże biurze. W latach 1947-1948 z inicjatywy mgr inż. Dmochowskiego i pod jego kierownictwem, w Państwowej Wytwórni Optycznej w Jeleniej Górze zostało wykonanych 10 sztuk triangulatorów radialnych, które stanowiły podstawowy instrument fotogrametryczny wykorzystywany do rozwijania triangulacji radialnej na potrzeby sporządzania map topograficznych kraju w skali 1:25 000. Staraniem Biura Fotogrametrycznego wykonano w roku 1945 zdjęcia lotnicze zniszczonej Warszawy oraz opracowano fotoplany w skali 1:2 500, które stanowiły podstawowy materiał do prac projektowych realizowanych przez Biuro Odbudowy Stolicy (BOS). Biuro to wykonało także ogromne ilości fotoszkiców różnych rejonów Polski

na zapotrzebowanie Ministerstwa Odbudowy, Ministerstwa Rolnictwa, Ministerstwa Leśnictwa. Dla Ministerstwa Komunikacji wykonano metodą autogrametryczną plan sytuacyjny kolejowego węzła warszawskiego w skali 1: 1 000. Biuro Fotogrametryczne GUPK stworzyło podwaliny pod dalszy rozwój fotogrametrii w powojennej Polsce.

W latach 1950-1953 inż. Dmochowski pracował w Państwowym Przedsiębiorstwie Fotogrametrii i Kartografii, które później zostało przekształcone w Państwowe Przedsiębiorstwo Fotogrametrii. Początkowo pełni funkcję szefa działu a następnie kierownika Wydziału Produkcyjnego. Z dniem 23 marca 1953 roku inż. Dmochowski, na własną prośbę został przeniesiony do Geodezyjnego Instytutu Naukowo-Badawczego (GINB), gdzie powierzono mu stanowisko kierownika Zakładu Fotogrametrii. Funkcję tę pełnił do dnia 1 września 1962 roku, a następnie został kierownikiem pracowni metod i instrumentów fotogrametrycznych w tym Zakładzie. W Instytucie, przekształconym w roku 1955 w Instytut Geodezji i Kartografii, docent Dmochowski pracował do momentu przejścia na emeryturę tj. do dnia 1 stycznia 1977. Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla Pracowników Nauki, z dniem 1 października 1956 roku, przyznała mgr inż. Stanisławowi Dmochowskiemu tytuł naukowy docenta. W związku ze zmianą przepisów dotyczących stopni naukowych i tytułów naukowych oraz organizacji instytutów naukowo-badawczych, Prezes Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii mianował doc. Dmochowskiego na stanowisko docenta w Instytucie Geodezji i Kartografii.

Wszystkie prace badawcze prowadzone w Instytucie Geodezji i Kartografii były ukierunkowane na zaspokojenie bieżących potrzeb produkcji fotogrametrycznej. Tak więc w pierwszych latach powojennych celem produkcji fotogrametrycznej było opracowanie mapy topograficznej kraju w skali 1:25 000. Doc. Dmochowski opracował, a głównie dostosował i udoskonalił radziecką tzw. metodę zróżnicowaną do polskich wymagań technicznych. Opracował metodę badania stereometrów topograficznych Drobyszewa – STD-2, stanowiących podstawowy instrument do stereoskopowego wysokościowego opracowania map topograficznych. Na szczególne podkreślenie zasługują badania doc. Dmochowskiego związane z technologią triangulacji radialnej instrumentalnej, która przez wiele lat stanowiła podstawową metodę kameralnego zagęszczenia osnowy fotogrametrycznej jako podkładu do sporządzania fotomap w skali 1:5 000 i 1:10 000. Doc. Dmochowski był autorem nowej numerycznej metody wyrównania aerotriangulacji radialnej.

Dalsze prace badawcze prowadzone przez doc. Dmochowskiego koncentrowały się na udoskonaleniu prac prowadzonych na autografach analogowych typu Wild A-8. Między innymi doc. Dmochowski opracował nową metodę zewnętrznej orientacji pary zdjęć lotniczych na autografach Wild A-8, oraz metodę aerotriangulacji przestrzennej przeprowadzanej na autografach Wild A-8 w oparciu o stereogramy zależne. W ostatnim okresie swej działalności naukowej w IGiK doc. Dmochowski skoncentrował się na pomiarach fotogrametrycznych poflotacyjnych zbiorników osadowych na terenie kopalni miedzi „Lubin”.

W czasie pracy w IGiK doc. Dmochowski w latach 1954 - 1957 prowadził zajęcia z fotogrametrii na Wydziale Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej a w latach 1959 – 1972 wykładał fotogrametrię na Wydziale Leśnym SGGW w Warszawie. Poza pracą dydaktyczną prowadzoną na wyższych uczelniach doc. Dmochowski kierował rozwojem kadry fotogrametrycznej w IGiK. Był promotorem pracy doktorskiej mgr inż. Aleksandry

Nowackiej-Wypych pt.: „Zasady badania technicznego autografów na przykładzie autografu Wilda A-8 ze szczególnym uwzględnieniem pozafabrycznych warunków ich justowania”. Był także recenzentem kilku prac doktorskich.

Osiągnięcia badawcze, naukowe i dydaktyczne doc. Dmochowskiego znalazły swój wyraz w licznych nagrodach, wyróżnieniach i odznaczeniach. Między innymi doc. Dmochowski otrzymał w roku 1974 Nagrodę Państwową II stopnia w dziedzinie techniki za udział w opracowaniu szczegółowej mapy topograficznej kraju. Doc. Dmochowski w roku 1972 został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Wcześniej otrzymał Złoty i Srebrny Krzyż Zasługi oraz inne odznaczenia państwowe i resortowe.

Doc. Dmochowski od momentu utworzenia Polskiego Towarzystwa Fotogrametrycznego brał czynny udział w pracach tego towarzystwa. Kilka razy reprezentował Polskę na międzynarodowych kongresach fotogrametrycznych. W latach 1959/1960 brał udział w eksperymencie przeprowadzonym przez Międzynarodowe Towarzystwo Fotogrametrii na specjalnym fotogrametrycznym polu testowym. Celem tego eksperymentu, którym kierował dr Teodor Blachut, było między innymi określenie dokładności map topograficznych sporządzanych metodami fotogrametrycznymi w oparciu o zdjęcia lotnicze w skali 1:50 000. Opracowania te były wykonywane na autografach I i II klasy. Prace przeprowadzone w Polsce przez doc. Dmochowskiego wykonano na autografie II klasy Wild A-8. W tej klasie uczestniczyły 22 instytucje fotogrametryczne z różnych państw a doc. Dmochowski uzyskał najwyższą dokładność wyznaczenia wysokości punktów terenowych (± 0.76 m).

Docenta Dmochowskiego należy niewątpliwie zaliczyć do grona czołowych polskich fotogrametrów. Należał do nielicznego grona polskiej przedwojennej kadry fotogrametrycznej, która kontynuowała działalność na tym polu przez długie lata. Był nie tylko doskonałym znawcą teorii fotogrametrii, ale także doskonałym operatorem różnych instrumentów fotogrametrycznych. Dzięki dogłębnej znajomości konstrukcji tych instrumentów potrafił je odpowiednio zjustować tak, aby uzyskać najwyższe dokładności, często przewyższające parametry podawane przez wytwórców tego sprzętu. Był także doskonałym dydaktykiem potrafiącym doskonale wyjaśnić słuchaczom często niełatwe zagadnienia metod fotogrametrycznych. Swoją wiedzę dzielił się chętnie z młodym pokoleniem fotogrametrów. Poza pracą dydaktyczną na uczelniach, prowadził kursy szkoleniowe w wielu ośrodkach fotogrametrycznych w kraju. Między innymi pomógł w organizacji pracowni fotogrametrii i przeszkoleniu kadry fotogrametrycznej w Okręgowym Przedsiębiorstwie Geodezyjnym w Katowicach.

Doc. St. Dmochowski zmarł w dniu 23 stycznia 1998 roku i został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim żegnany przez liczne grono uczniów, przyjaciół i współpracowników.

Bibliografia prac doc. inż. Stanisława Dmochowskiego:

1. Dmochowski S., 1933, *Wykorzystanie stereokomparatora do opracowania zdjęć lotniczych*. Prz. Fotogr. z.1-2/1933, str.3-8;8
2. Dmochowski S., 1945, *Rozpoczynamy od nowa*, Prz. Geod. 1/1945, str. 5-6;
3. Dmochowski S., 1952, *Nowe koncepcje w metodzie triangulacji radialnej*, Prz. Geod. 5/1952 str. 144-147;
4. Dmochowski S., 1954, *Poligonizacja techniczna metodą smukłych trójkątów*, Prace GINB 1/1954, Tom.II, str.73-92; Prz. Geod. 3/1954, s. 95-96;
5. Dmochowski S., 1955, *Normy pracy na autografach A5*, Geod. i Kartogr. 1/1955, str. 53-83;
6. Dmochowski S., Chwałek J., 1955, *Podstawy teoretyczne metod zróżnicowanych*, Prz. Geod. 10/1955, str. 351-353, 11/1955, str. 389-392;
7. Dmochowski S., 1956, *Zdjęcia w podzerwieni.*, Prz. Geod. 6/1956 str. 207-210;
8. Dmochowski S., 1957, *Błąd średni wyznaczenia współrzędnych płaskich dowolnego punktu łańcucha rozet triangulacji radialnej przed wyrównaniem*, Prace IGiK 1/1957, Tom V, str. 37-69;
9. Dmochowski S., 1959, *Nowa metoda wyrównania radialnej triangulacji instrumentalnej*, Prace IGiK 2/1959 Tom VI, str. 187-227;
10. Dmochowski S., 1959, *Zasady przeprowadzania identyfikacji f- i z-punktów w terenie, przy opracowaniach map wielko- i średnioskalowych*, Prace IGiK 2/1959 Tom VI, str. 228-254;
11. Dmochowski S., 1960, *Początki powstania służby fotogrametrycznej po 1945 roku*, Prz. Geod. 12/1960, str. 447-448;
12. Dmochowski S., 1961, *Prace fotogrametryczne na międzynarodowych polach doświadczalnych*, Prz. Geod. 2/1961, str. 51-52;
13. Dmochowski S., 1963, *Nowa metoda zewnętrznej orientacji pary zdjęć lotniczych na autografach typu Wild A8*, Prace IGiK 1/1963 Tom X, str. 3-24;
14. Dmochowski S., 1963, *Punkty triangulacyjne i inne niesygnalizowane jako pełnowartościowa osnowa fotogrametryczna*, Prace IGiK 2/1963, Tom X, str. 58-75;
15. Dmochowski S., 1963, *Posiedzenie Rady Naukowej (Instytutu Geodezji i Kartografii)*, Prz. Geod. 5/1963, str. 227-228, 11/1963, str. 508;
16. Dmochowski S., 1963, *Zebranie naukowe w Instytucie Geodezji i Kartografii (dotyczące osnowy fotogrametrycznej)*, Prz. Geod. 9/1963, str. 407-408;
17. Dmochowski S., 1965, *Analiza dokładności punktów osnowy fotogrametrycznej pola doświadczalnego Nowy Sącz – Grybów*, Prace IGiK 3/1965 Tom XII, str. 23-65;
18. Dmochowski S., 1966, *Analiza dokładności opracowań autogrametrycznych*, Inf. IGiK 5/1966, str. 20;

19. Dmochowski S., 1968, *Jednoczesne opracowywanie, na autografach posiadających osobne koordynatografy, 2-ch lub 4-ch arkuszy map będących w zasięgu jednego stereogramu*, Prace IGiK 2/1968 Tom XV, str. 31-42;
20. Dmochowski S., 1968, *Technika od strony ekonomicznej i organizacyjnej*, Prz. Geod. 1/1968, str. 47-48;
21. Dmochowski S., 1969, *Badanie dokładności map topograficznych sytuacyjno-wysokościowych terenów leśnych sporządzanych metodami stereometrycznymi*, Prace IGiK 2/1969 Tom XVI, str. 83-114;
22. Dmochowski S., 1969, *Aerotriangulacja przestrzenna, analogowa na autografie Wild A8 przeprowadzana w oparciu o stereogramy zależne, obliczane na arytmometrycznym z wyrównaniem blokowym na podstawie arkuszy różnic*, Warszawa, IGiK 1969, str. 87+9;
23. Dmochowski S., 1970, *Usprawniona metoda przeprowadzania orientacji zewnętrznej lub wzajemnej zdjęć lotniczych na autografach typu Wild A8*, Inf. IGiK 5/1970 str. 5-7;
24. Dmochowski S., Nowacka-Wypych A., 1971, *Opis fotograficzny punktu (osnowy geodezyjnej) jako pełnosprawna dokumentacja punktu na terenach miejskich*, Inf. IGiK 2/1971 str. 17-25;
25. Dmochowski S., 1976, *Wybrane zagadnienia badania autografu A8 Wilda w jego niezerowych położeniach z uwzględnieniem podniesienia dokładności opracowań numerycznych*, Prace IGiK 1/1976 Tom XXIII, str. 101-120;
26. Dmochowski S., 1976, *Prace naukowo-badawcze prowadzone przez Instytut Geodezji i Kartografii od 1970 roku dla Kombinatu Górniczo-Hutniczego Miedzi Zakłady Górnicze „Lubin”*, Inf. IGiK 3/1976 str. 10-23;
27. Dmochowski S., Butowtt R., 1976, *Nowa metoda sporządzania fotoszkieł ulepszonych w skali 1:2000 zawierających rozmieszczenia odpadów poślotaacyjnych miedzi w czasie zbiornika doświadczalnego „Gilów”*, Inf. IGiK 4/1976 Tom 21, str. 6-13;
28. Dmochowski S., Butowtt R., 1977, *Wyznaczenie objętości materiałów gromadzonych w zbiornikach osadowych*, Inf. IGiK 1/1977 str. 13-23;
29. Dmochowski S., 1977, *Wyznaczanie objętości mas ziemnych w robotach górniczych i inżynierskich za pomocą profilografu do autografu A8 Wilda*, Inf. IGiK 2/1977, str. 7-15;
30. Dmochowski S., 1977, *Projektowanie i wykonanie zdjęć lotniczych.*, Inf. IGiK 3/1977, str. 24-36;
31. Dmochowski S., 1980, *Wspomnienia w 50-lecie „Fotolotu”*, Prz. Geod. 7/1980, str. 247-250;
32. Dmochowski S., 1980, *Wspomnienie o Michale Rogulskim*, Prz. Geod. 9-10/1980, str. 353-354.